

Формулиране на целите в стопанските организации.

Програмно-целеви подход (ПЦП)

1. Предварителни бележки.
2. Основни понятия.
3. Елементи на ПЦП.
4. Дърво на целите.
5. Коефициенти на относителна важност.
6. Отчитане на съпътстващите фактори.
7. Обща схема на ПЦП.

1. Предварителни бележки.

- Правилно формулираните цели са основа за планирането и за цялата останала дейност в стопанските системи.
- Тяхното формулиране е свързано с предварително изготвяне на научно обосновани прогнози за бъдещето и за евентуалните последици от изпълнението на всяка цел.
- Правилното изпълнение на функцията „Формулиране на целите” по същество означава прилагането на програмно-целевия подход в управлението на стопанските системи.
- Исторически предшественици на ПЦП:
 - планът ГОЭЛРО (1921г.);
 - ППБ (1961г.);
 - PATTERN (1963г.)

2. Основни понятия.

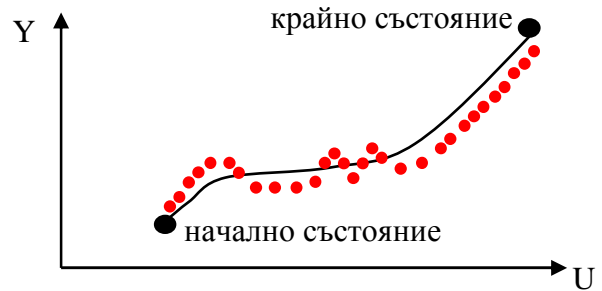
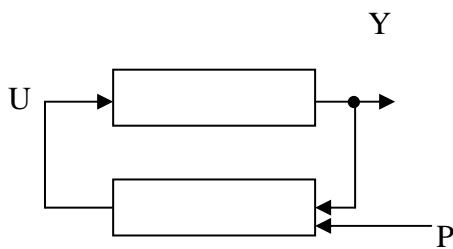
- Цел:
 1. (Философско)Идеален образ на желания краен резултат, към достигане на който са насочени определени действия на субекта.

2. (Кибернетично) Желано състояние на системата, достигано чрез изработване на управляващи въздействия на основата на обратна връзка.

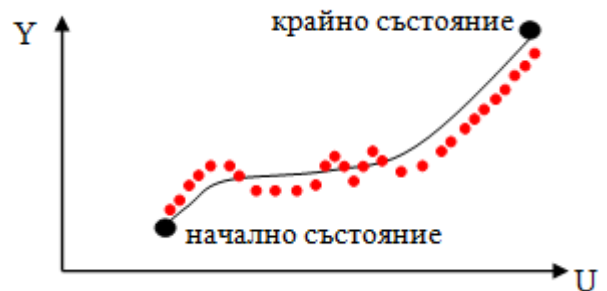
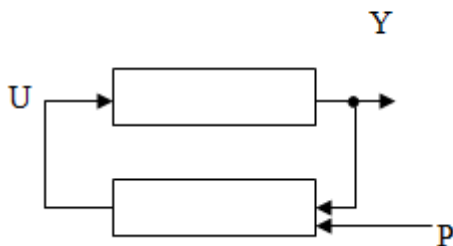
- Програма:

1. Законът за изменение на управленските въздействия във времето осигурява привеждането на системата от началното състояние в желаното крайно състояние.

картинки

СНИМКИ

⇒ 2. Съвкупност от обвързани по ресурси и време целенасочени дейности, изпълнението на които довежда до постигане на определена цел.

Цел-система-траектория(ОПТ.)-управление-програма-ресурси-време

Програмно планиране (разработка на програми)

Програмно управление (+реализация на програмите)

- Прогноза: Научно обоснована представа за бъдещето (бъдещо явление, последствие, развитие на процес, събитие и пр.).

- Програмно-целевия подход (ПЦП):

1. Акцентува върху предварително формулирани цели;

2. Това става на основата на научно обосновани прогнози за

бъдещето;

3. Обвързва крайните цели с ресурсите, дейностите и сроковете посредством програми.

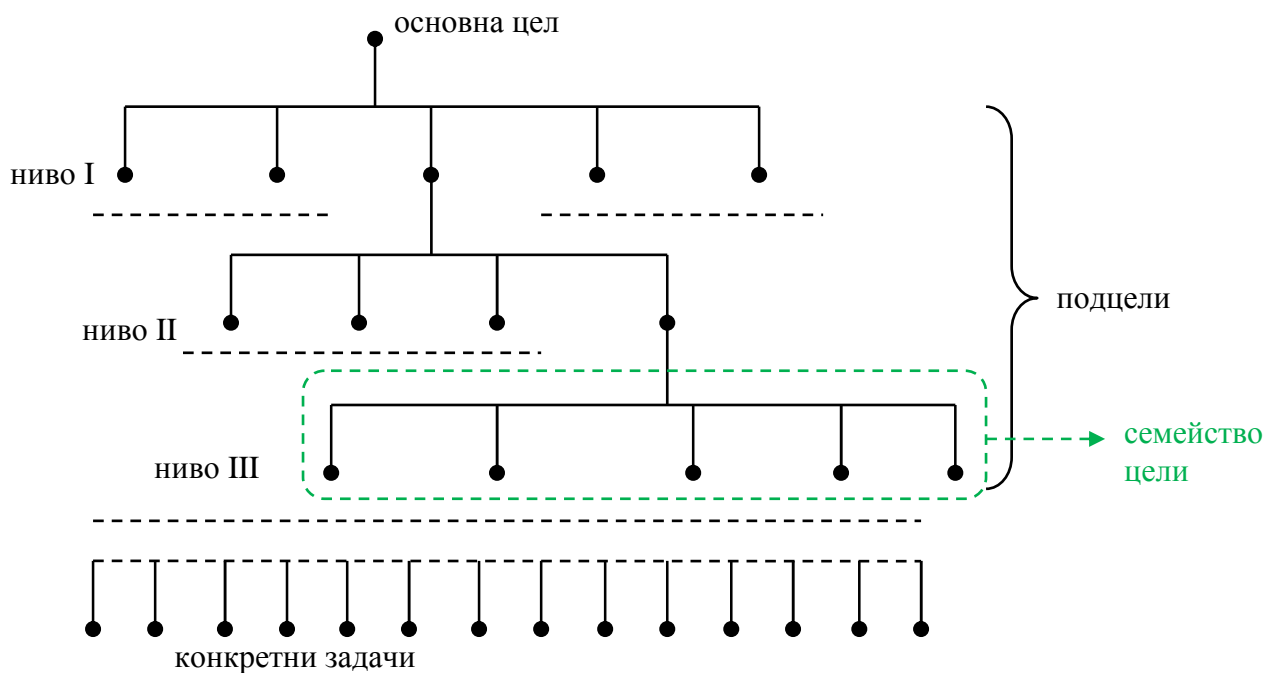
3. Елементи на ПЦП.

За да има пълна представа за необходимите ресурси, проблеми, трудности, срокове и пр. за достигане главната цел е необходимо:

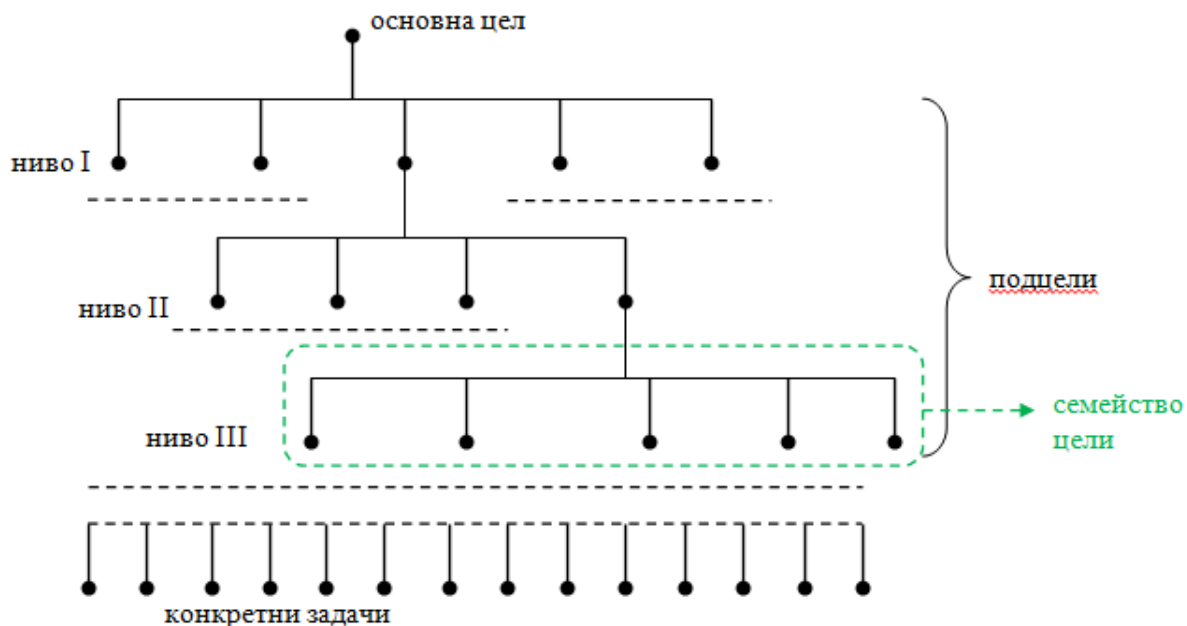
- Декомпозиция на целите (дърво на целите).
- Оценка на важността на целите и задачите.
- Оценка на взаимната им полезност.
- Отчитане времето (срока) за завършване и стадия на разработеност на задачата.
- Прогнози за последиците от достигане на определени цели.
- Оценка на възможните алтернативи.
- Сценарии на възможното бъдеще.
- Широко използване на експертни оценки поради високата степен на неопределеност.

4. Дърво на целите

Графика – дърво на целите

СНИМКА

Изпълнението на всички цели от по-ниското ниво гарантира изпълнението на по-високата цел.

На определена цел отговаря определена програма. На подцелите – подпрограми, реализацията на които в съвкупност осигурява целта.

Сценарий – описание на това, което ще представлява стопанската система в бъдеще при различни предположения за развитието ѝ. Сценарият е основа за изграждане дърво на целите и съдържа основните концепции и висшите цели. Използва различни прогнози.

Използват се голям брой прогнози, получени по различни методи, не само в сценария, но и на всички по-ниски нива.

5. Коефициенти на относителна важност на целите.

Получава се експертни оценки.

Коефициенти на важност в рамките на:

- „семейство” цели
- нивото
- общо за цялото дърво на целите

Критерий	Тегло на критерия	Цели на ниво i				
		1	...	j	...	n
α	q_α	S_{1}^{α}	...	S_{j}^{α}	...	S_{n}^{α}
β	q_β	S_{1}^{β}	...	S_{j}^{β}	...	S_{n}^{β}
...
K	q_K	S_{1}^K	...	S_{j}^K	...	S_{n}^K
...
Ω	q_Ω	S_{1}^{Ω}	...	S_{j}^{Ω}	...	S_{n}^{Ω}
	$\sum_K q_K = 1$	r_1^i	...	r_j^i	...	r_n^i

S_j^k – относителен принос от постигане на цел j за удовлетворяване на критерий K

r_j^i – коефициент на относителна важност на цел j от ниво i

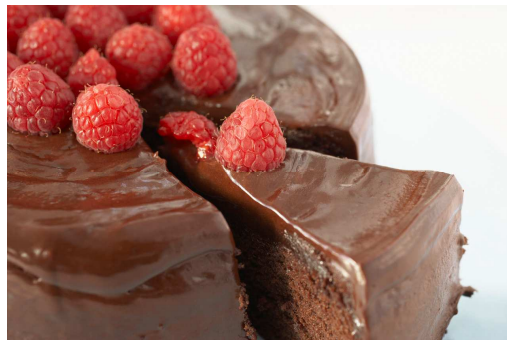
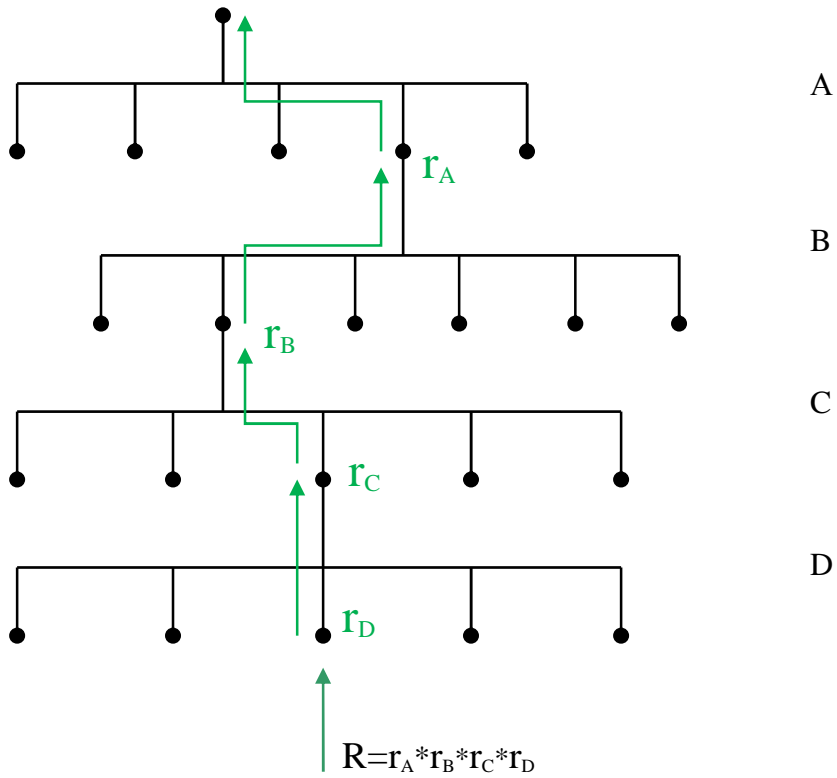
$$\sum_{K=\alpha}^{\Omega} q_K = 1; \quad \sum_{j=1}^n S_j^k = 1 \rightarrow \sum_{j=1}^n r_j^i = 1$$

$$r_j^i = \sum_{K=\alpha}^{\Omega} q_k * S_j^K \quad j=1,2,\dots,n$$

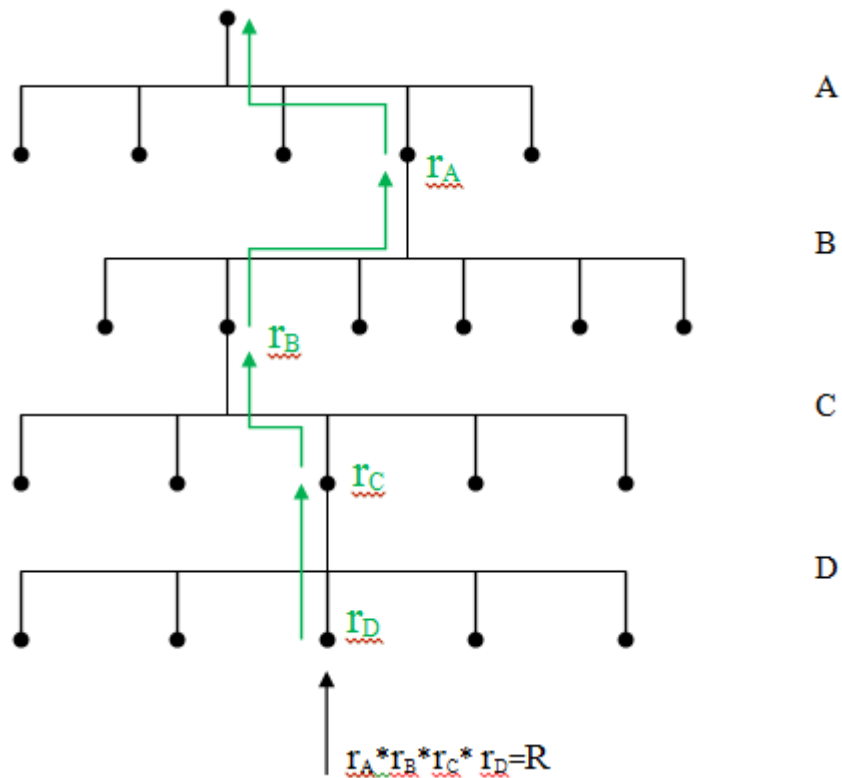
За всяко ниво (респ. всяко семейство) цели се съставя отделна таблица. При това могат да се използват различни критерии за различните нива.

Общ коефициент на значимост на определена цел за постигане на главната цел.

Картинка

kartinka

$$0 < r_i < 1$$

$$0 < R < 1$$

$$R = \prod_{i=1}^N r_i$$

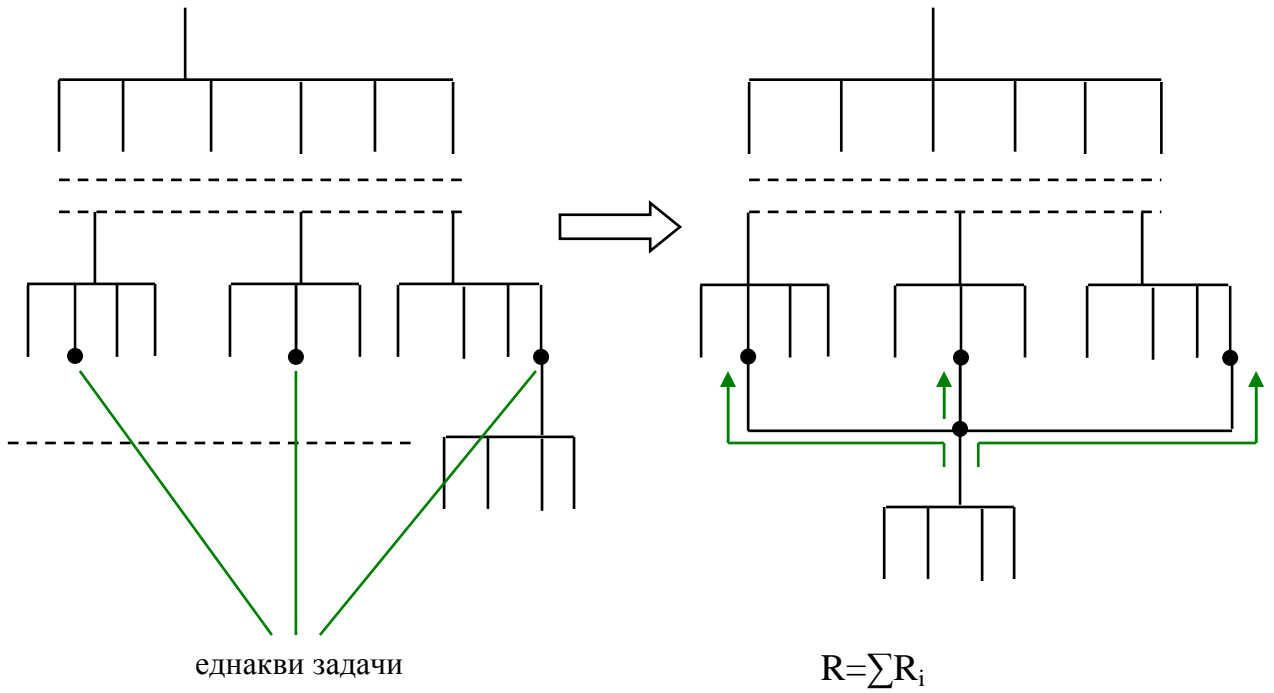
N – брой на нивата

Общите коефициенти позволяват да се съпоставят по значимост всички цели и задачи. На тяхна основа могат да се разпределят дефицитните ресурси (средства, работна сила, научен потенциал и др.).

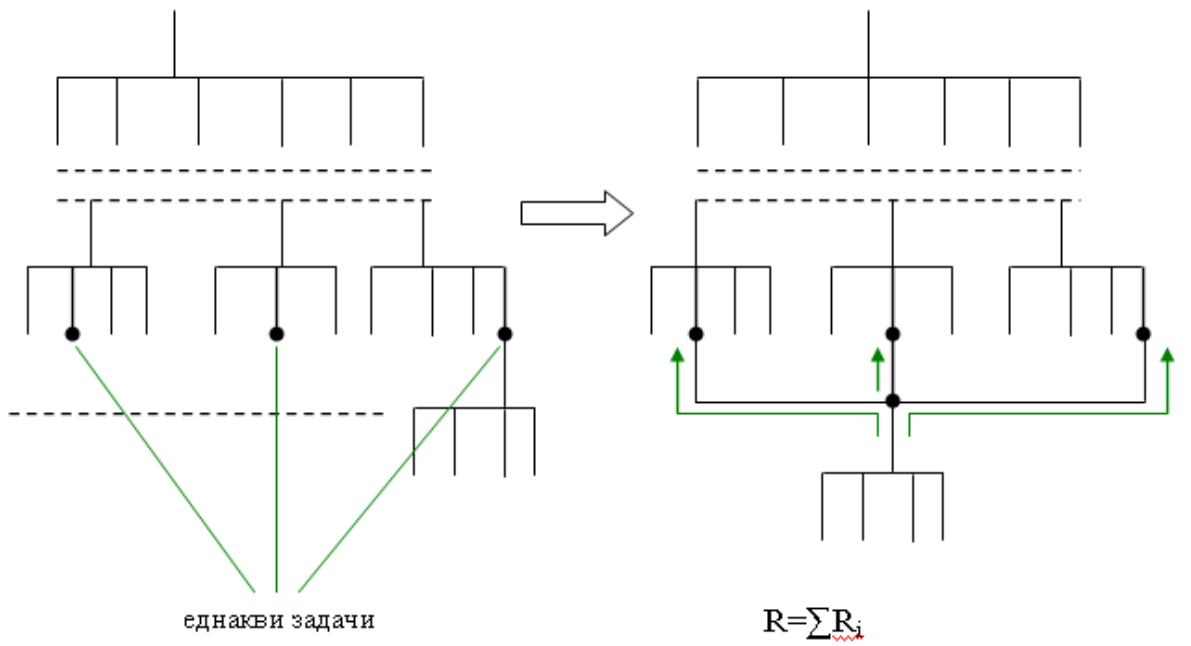
6. Отчитане на съпътстващите фактори.

Отчитане взаимната полезност между целите (програмите).

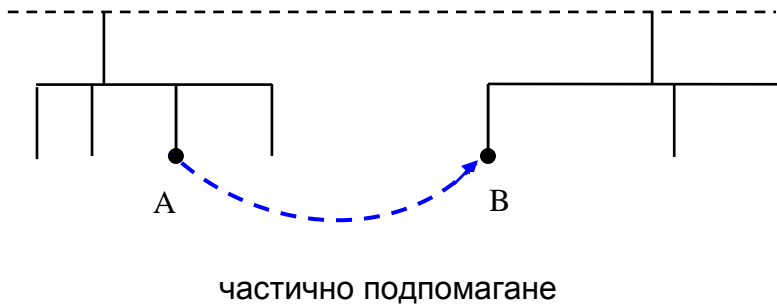
Картинки

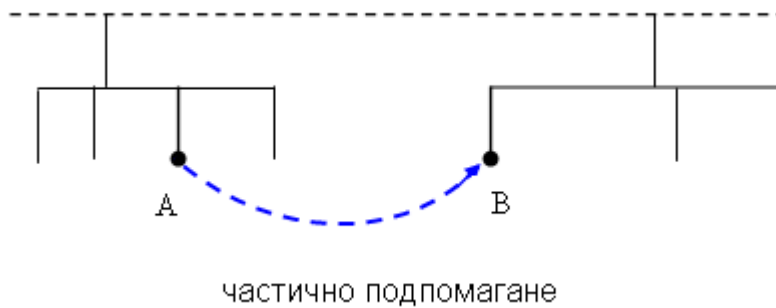
картинка

kartinka

kartinka

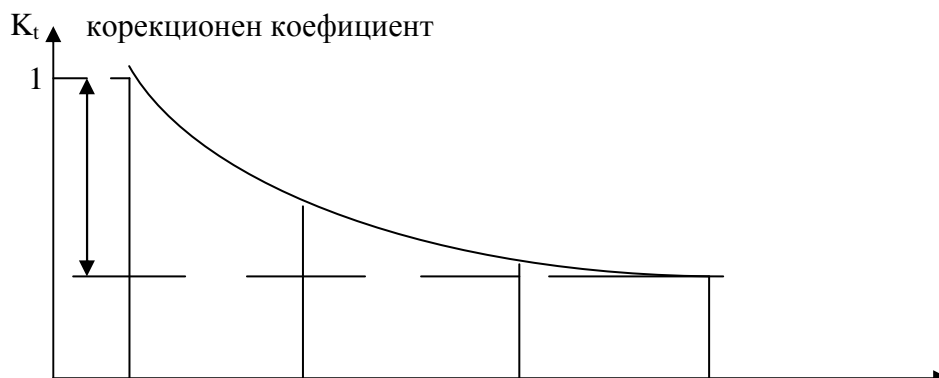
$$R_A = \bar{R}_A + R_B * K \quad 0 < K < 1$$

или

$$R_A = \bar{R}_A * \alpha \quad \alpha > 1$$

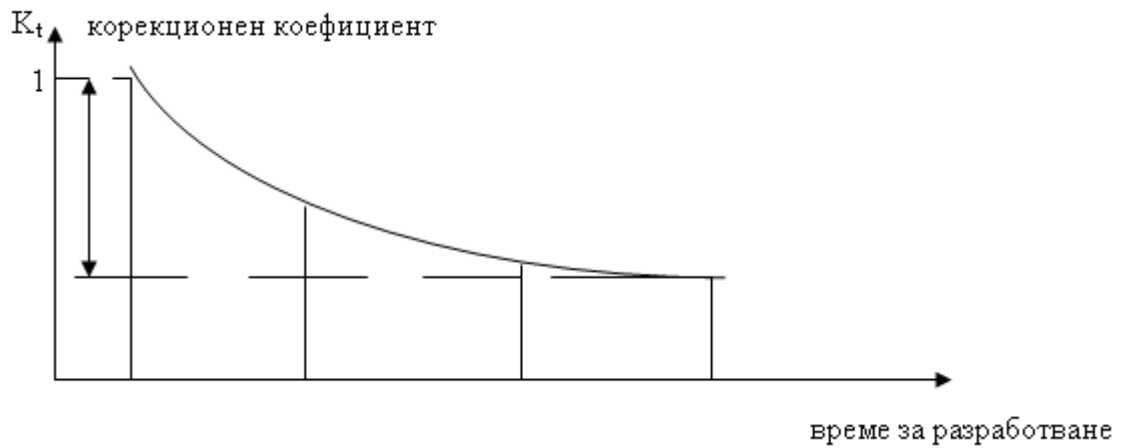
Отчитане срока за разработване.

kartinka

време за разработване

Snimka

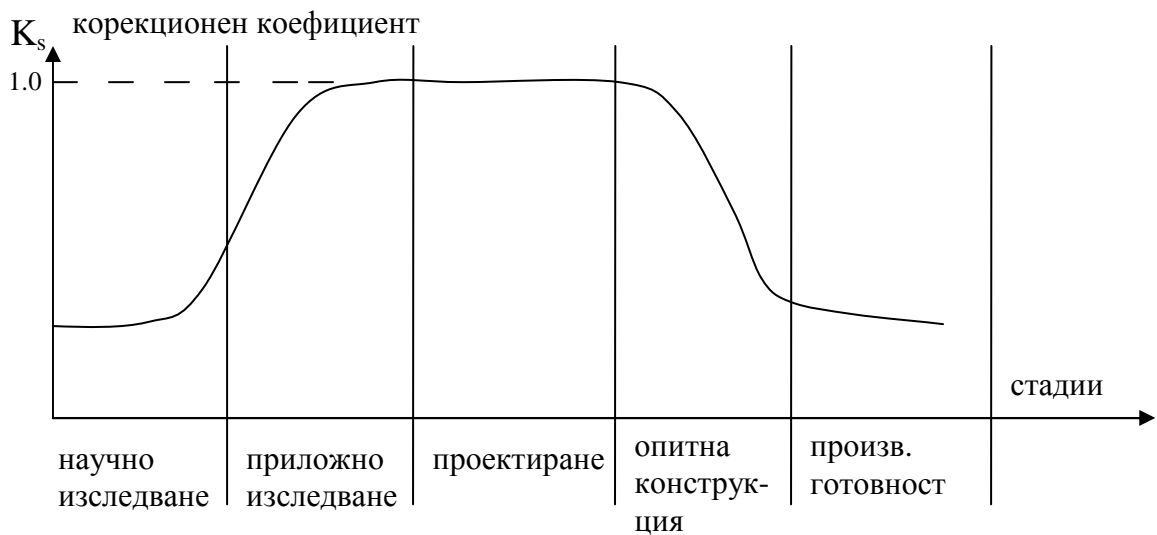
$$T = \frac{3 * \text{ОПТИМ.ОЦ.} + 2 * \text{ПЕСИМ.ОЦ.}}{5}$$

$$R = \bar{R} * K_t$$

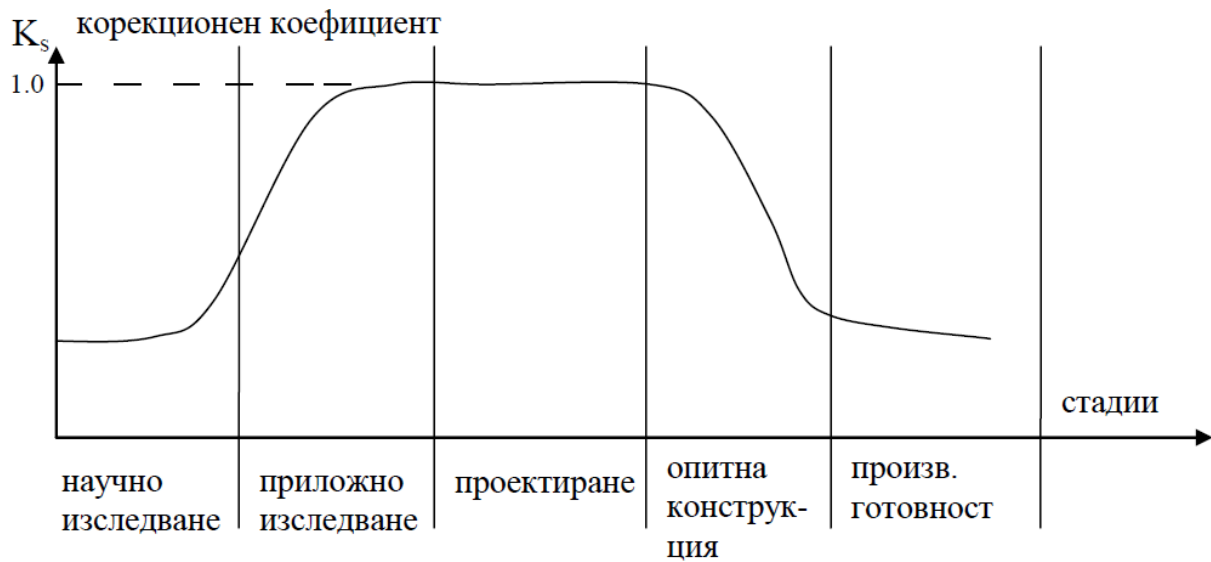
$$0 < K_t < 1$$

Отчитане стадия на разработката:

kartinka

snimka

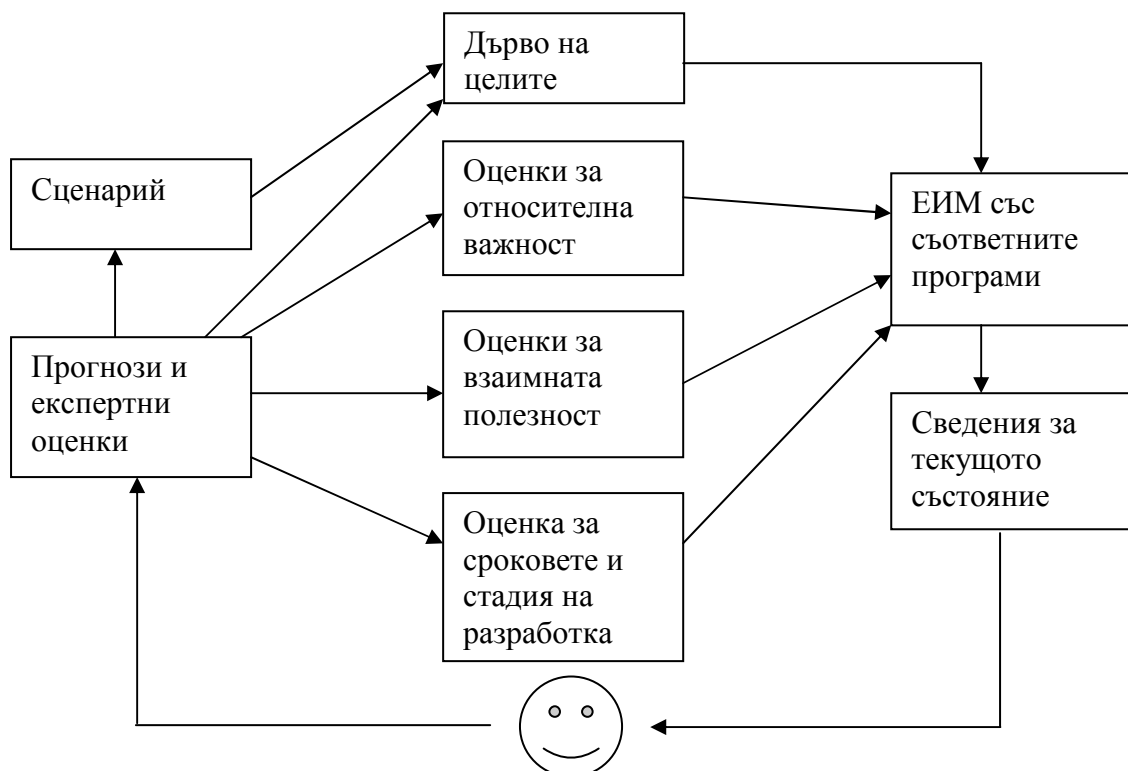

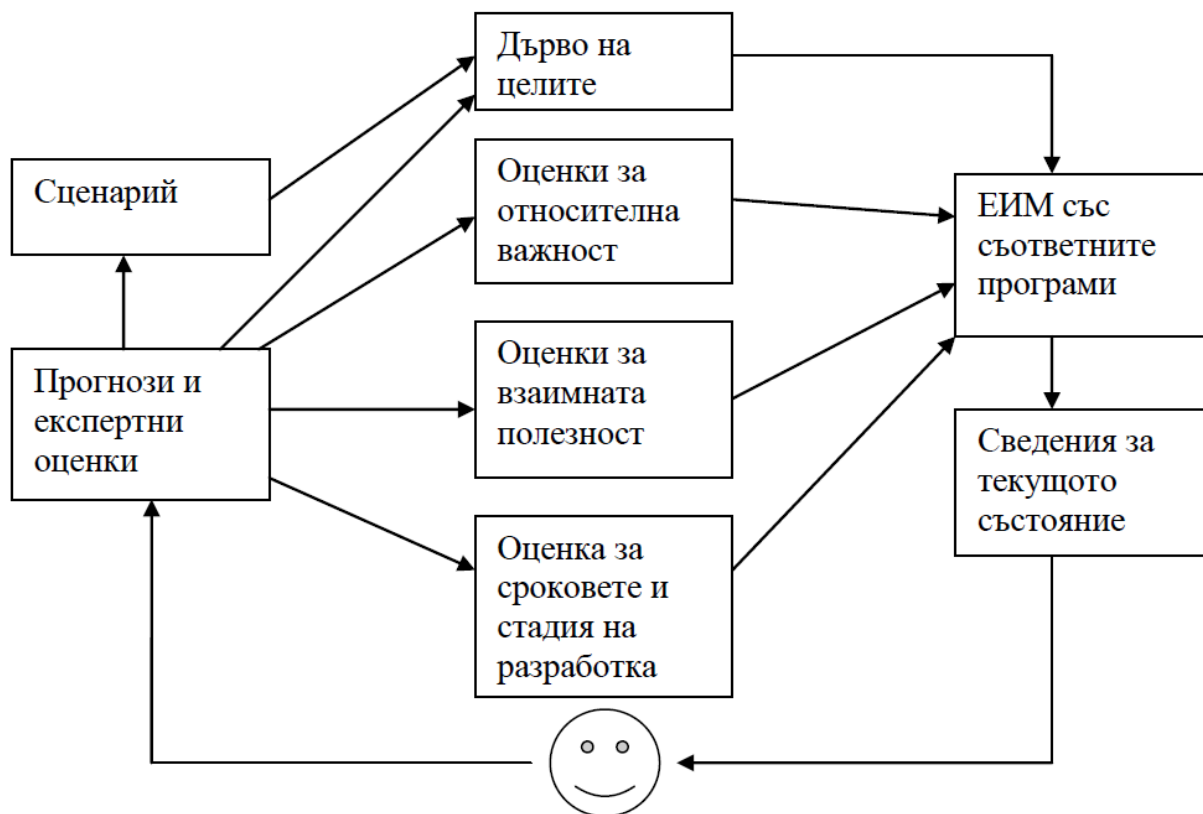
- Разпределение на дефицитните ресурси – съобразно коефициентите на относителна важност.

Периодично преглеждане и актуализация на дървото на целите.

7. Обща схема.

картинка

+периодично преразглеждане и актуализация на дървото на целите

Група	ТР	СКЛ	ГЛ	ОБ
I	8100	932	3300	12332
II	9000	432	3300	12732
III	9000	548	1800	11348
IV	9000	588	300	9888